مجله علمی پژوهش درعلوم انسانی ومطالعات اجتماعی، شماره ۱۶ ، تابستان ۱۳۹۸، ص ۲۲۷-۲۱۳
http://www.jhss.ir

مجله علمی پژوهش در علوم انسانی ومطالعات اجتماعی (سال پنجم)
شماره ۱۶ / تابستان ۱۳۹۸ / ص ۲۲۷-۲۱۳

طراحی و اعتبار سنجی الگوی کاربست منابع قدرت نرم آموزش عالی (رویکردی آمیخته)[1]

امیرحسین محمودی[2]، اصغر افتخاری [3] ، مهدی محمودی[4] ، ابوالحسن ماهرویی[5]

۲. دانشیار گروه مدیریت آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، نویسنده مسئول

۳. دانشیار دانشگاه امام صادق(ع)

۴. استادیار دانشگاه پیام نور واحد گرمسار

۵. مدرس دانشگاه فرهنگیان و دانشگاه جامع علمی کاربردی و دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

چکیده:

پژوهش حاضر در صدد بررسی چگونگی بهره برداری از منابع قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور است. دانشگاه یکی از مراکز مهم و راهبردی نظام در حوزه تقویت قدرت نرم تلقی می شود، استفاده از ظرفیت آموزش عالی در این خصوص می‌تواند به‌عنوان یک منبع مهم قدرت نرم در مقابله با اهداف شوم دشمنان انقلاب اسلامی به کار گرفته شود. پرسش اصلی آن است که: منابع قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کدام اند؟ و چه الگویی را برای استفاده از منابع قدرت نرم آموزش عالی می توان ارائه کرد؟ در این پژوهش در ابتدا به صورت کیفی، با مطالعه مستندات مکتوب و مصاحبه با 35 نفر از خبرگان آگاه دانشگاهی و سیاست گذاری، از طریق شناسایی الزامات و اقتضائات منابع قدرت نرم آموزش عالی ایران، اقدام به طراحی الگویی به عنوان راه نمای عملی خط مشی گذاران این عرصه نموده ایم. سپس به صورت کمی، با ابزار پرسشنامه و مطالعه 384 نفره از مدیران، اساتید و دانشجویان استان تهران، به تحلیل وضعیت بکارگیری و اولویت دهی عناصر الگویی پرداخته ایم. نتایج کیفی پژوهش، نشان از توجه به ۸ بعد، 19 مولفه و ۸۸ شاخص موثر بر افزایش قدرت نرم کشور دارد. با توجه به نتایج کمی، میانگین نمونه آماری همه اجزاء الگو بیشتر از عدد ۳ می باشد.

واژگان کلیدی: قدرت نرم، ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی، نقشه جامع علمی کشور

1این مقاله برگرفته از رساله دکتری با عنوان طراحی و اعتباربخشی الگوی کاربست منابع قدرت نرم نظام درآموزش عالی، رشته فلسفه تربیت دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی است.

۱- مقدمه

تغییرات گسترده و جریان ساز محیط جهانی در سالیان اخیر و کاهش مقبولیت کاربرد قدرت سخت، توجه به مظاهر قدرت نرم را برای کنشگران اجتناب ناپذیر ساخته است. علم و فنّاوری یکی از منابع قدرت نرم کشورها به شمار می‌رود. به‌کارگیری هدفمند و صحیح این منابع موجب افزایش توانمندی و قدرت نرم می‌شود. با استفاده از منابع قدرت نرم آموزش عالی و اجرای سیاست‌های کلان علم و فناوری می‌توان ضمن تقویت بنیه دفاعی و ارزشی و نقش‌آفرینی در توسعه همه‌جانبه کشور آمادگی لازم برای مقابله با توطئه‌های گوناگون دشمنان دیرین انقلاب اسلامی به‌ویژه امریکای جنایتکار را به دست آورد. (قربانی شیخ‌نشین، ۱۳۹۴) بومی‌سازی مفهوم قدرت نرم و بهره‌برداری از منابع قدرت در آموزش عالی، با تمرکز بر توسعه منابع انسانی و مبادلات فرهنگی و دانشگاهی انجام می گیرد. (محسنی طاشه کبود، ۱۳۸۹) نقش قدرت نرم آموزش عالی در تحقق اهداف انقلاب اسلامی ایجاد اقتدار ملی، تقویت مشروعیت، افزایش جذابیت انقلاب اسلامی، صعود رتبه ایران در تولید علم، افزایش اعتبار بین‌المللی ایران و ایجاد روحیه استقلال و خودکفایی است. (نباتیان و همکاران، ۱۳۹۳) رسیدن به جایگاه قدرت منطقه‌ای، نیازمند تقویت قدرت نرم است و بررسی سند چشم‌انداز از حیث مؤلفه‌های قدرت نرم، نشان‌دهندهٔ این مهم است که جمهوری اسلامی ایران برای تبدیل‌شدن به قدرت منطقه ای و توانمندی نرم‌افزاری در جهان اسلام، دارای منابع متعدد سیاسی، اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و علمی است. (جعفری، و قربی، ۱۳۹۵) برای اینکه دانشگاه‌ها کارکردی به‌مثابه قدرت نرم داشته باشند باید در طرح‌ریزی و اجرای برنامه‌های بین‌المللی از توالی پرورشی آگاه باشند. (دانش‌نامه قدرت نرم،۱۳۹۳) سرمایه‌گذاری کشور در دانش‌های جدید، توجه ویژه به جایگاه علم و فنّاوری و به‌ویژه دیپلماسی علم و فنّاوری در سند چشم‌انداز، تقاضای اجتماعی فزاینده برای آموزش عالی، تأسیس واحدهای بین‌المللی دانشگاهی و همسایگی با کشورهای فارسی‌زبان مهم‌ترین فرصت‌های قدرت نرم آموزش عالی هستند. (سادات محسنی سهی، هدی و فریبا، ۱۳۹۰) مبادلات آموزشی و ایجاد شعب دانشگاهی در نقاط مختلف جهان این امکان را به کشورها می‌دهد تا از طریق تعامل با نخبگان و تحصیل‌کردگان میزان تأثیرگذاری خود را گسترش دهند. (الوند و ؛ عسگرخانی،۱۳۹۳؛کرلانزیک۱، ۲۰۰۷؛ 2007؛ واتانابه۲، ۱۳۸۹؛ یاسوجی۳ ومک کانل۴، ۱۳۸۹؛ سوزوکی۱۳۹۰،۵؛ برگر۶، ۱۹۹۷) قدرت نرم دردانشگاه تولید علم و دانش، اخلاق حرفه‌ای روسای دانشگاه، هوش اخلاقی بالای اساتید، فرهنگ مقاومت و شهامت در دانشگاه، خدامحوری،

1. Kurlantzick 2.vatanabe 3.yasoji 4.mac canel 5. Suzuki 6. berger

الگوسازی در دانشگاه بر اساس آموزه‌های دینی، ولایتمداری اساتید، طرح کاروان راهیان نور دانشگاهی، بومی کردن علوم انسانی در دانشگاه، جنبش نرم‌افزاری و مرجعیت علمی ایران در منطقه و جهان است. (اسکندری و رستم زاده، ۱۳۹۵) توجه به فرهنگ‌سازمانی، جوّ سازمانی، یادگیری سازمانی و مدیریت دانش موجب افزایش ظرفیت های قدرت نرم آموزش عالی می شوند. (حیدری، ۱۳۸۸) بومی‌سازی مفهوم قدرت نرم و بهره‌برداری از منابع قدرت نرم در آموزش عالی و با تمرکز بر توسعه منابع انسانی و مبادلات فرهنگی و دانشگاهی بر اهداف ذیل: تقویت توان رقابت بین‌المللی ایران در رقابت‌های بزرگ جهانی، بهبود قدرت نرم کشور، همکاری کردن برای حل تکالیف گوناگون جهانی و تقویت مشارکت با کشورهای جهان اسلام در منطقه آسیا و سایر نقاط جهان تولیدات علمی را از عناصر اصلی قدرت نرم می‌دانند. (گودرزی، ۱۳۹۵) درسند نقشه مهندسی فرهنگی، بر توانمندی دانشگاه در باز تولید قدرت نرم و مقابله مؤثر با جنگ نرم دشمن تاکید شده است. (شورایعالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۲) امروز هرچقدر کشوری تولیدات علمی آن بیشتر باشد تعداد مراکز آموزش عالی و دانش‌آموختگان آن بیشتر باشد، در جشنواره‌های علمی جهانی جوایز بیشتری به خود اختصاص دهد، مقالات علمی بیشتری در نشریات علمی دنیا منتشر کند، توانایی فن‌آوری آن بیشتر باشد و برای پژوهش‌های بنیادی کار نماید ازنظر علمی دارای قدرت نرم است. (ورنر۱ و وبر۲، ۱۳۸۱؛ تیکاب۳، ۲۰۰۸) پژوهشگر در چارچوب نظریه‌ی قدرت نرم نای این فرضیه را مطرح می‌سازد که جمهوری اسلامی ایران، در نظام آموزش عالی منابعی برای اعمال قدرت نرم در اختیار دارد که در صورت شناخت دقیق و سرمایه‌گذاری مناسب، به‌خوبی قابل استحصال هستند. نوآوری مقاله‌ی حاضر بیشتر ناشی از تلاش برای

نشان دادن توجه به این منابع، افزایش نقاط قوت و کاهش نقاط ضعف آن‌ها را دارد تا با کارکردی درخور، زمینه افزایش قدرت نرم بیشتر از گذشته فراهم گردیده و بتواند منجر به ارتقاء وجهه و افزایش قدرت نرم کشور در جوامع بین‌المللی و مخاطب گردد.

در مورد ضرورت های نظری باید گفت یکی از مهم ترین جنبه های انقلاب اسلامی، وجه استقلال و پیشرفت علمی آن است؛ زیرا ولایت فقیه معتقد است که باید اصرار بر نوآوری علمی در دانشگاه وجود داشته باشد.حتماً باید توجه شود که کار علمی ما در جهت نیاز کشور باشد. ما نیازهای گوناگونی داریم که دانشگاه می تواند به این نیازها پاسخ دهد، این خلأها را پرکند.

1. terner 2. Werber 3. TIKAb

از سوی دیگر نیز بر اجرای دقیق نقشه جامع علمی کشور به منظور پیشرفت همه جانبه ایران در منطقه و جهان تاکید کرده است و این مسئله بر محور گفتمان ولایت فقیه استوار است و بخشی از آن محسوب می شود.

ضرورت عملی تحقیق بدین جهت است که از سویی براساس قوانین برنامه های پنجساله توسعه کشور، به ویژه در مواد ۱۵ و ۱۶ از فصل دوم از قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه کشور (برنامه پنجم توسعه کشور،۱۳۸۹) و مواد شماره ۶۴ ، ۶۵ و۶۶ از بخش دوازدهم از قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی جمهوری اسلامی. (ششم توسعه کشور،۱۳۹۵) با اجرای دقیق و کامل نقشه جامع علمی کشور، ضمن افزایش کارآمدی آموزش عالی، به مهم ترین نقش های آموزش عالی در تحقق اهداف انقلاب اسلامی؛ نظیر: ایجاد اقتدار ملی، تقویت مشروعیت، افزایش جذابیت انقلاب اسلامی، صعود رتبه ایران در تولید علم، افزایش اعتبار بین المللی ایران و ایجاد روحیه استقلال وخودکفایی کشور دست می یابیم و از سوی دیگر تحول گفتمانی قدرت و رویکرد نوین کشورها در عرصه سیاست خارجی به ابزار قدرت، اهمیت قدرت نرم را دو چندان ساخته است و از آنجایی که ایران در طول دوران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی همیشه مورد هجمه همه جانبه از طرف امپریالیسم جهانی و ایادی آنان قرار دارد، جمهوری اسلامی ایران نیاز دارد مؤلفه های تولیدکننده قدرت نرم خویش را مورد بررسی قرار دهد و با سیاست گذاری های مناسب، بر میزان نفوذ واقتدار بین المللی خویش بیفزاید. (قربی، ۱۳۹۴) فقدان یکپارچگی بین سیاست‌ها، ضعف مراکز دانشگاهی، تحقیقاتی و صنعتی در خلق ارزش از طریق فناوری و به‌طورکلی ارتباط نامناسب صنعت و جامعه و بی‌توجهی به اصالت و اهمیت تلاش‌های علمی سبب بروز آفات و استیلای آسیب‌هایی به منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی شده است. (محمد زاده و همکاران،۱۳۹۴) شناسایی و بررسی منابع قدرت نرم آموزش عالی و رفع موانع تاثیر گزاری آن ها می تواند از بروز آفات و استیلای آسیب‌هایی به منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی جلوگیری کند و ضمن تامین و رفع نیازهای اساسی کشور در همه حوزه ها از به خطر افتادن منافع و امنیت ملی کشور ممانعت به عمل آورد. از این رو، سؤال کلی پژوهش حاضر این است که ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور کدام اند؟ و چه الگویی را برای استفاده از منابع قدرت نرم آموزش عالی می توان ارائه کرد؟ میزان تناسب الگوی پیشنهادی از دیدگاه استادان و متخصصان آموزش عالی چگونه است؟

چارچوب نظری:

در عصر حاضر، موضوع قدرت نرم، به یکی از مباحث جدی در میان صاحب‌نظران تبدیل‌شده است. بسیاری از اهل‌فن اعتقاددارند که جنگ نظامی جای خود را به جنگ نرم داده و قدرت‌ها تلاش می‌کنند از راه تأثیرگذاری بر رسانه‌ها و مطبوعات و مراکز آموزشی، کنترل افکار عمومی را در دست گرفته و به‌این‌ترتیب، راه‌های تسلط بر رقبا را طی نمایند. زیربنای فکری قدرت نرم برای اولین بار توسط جوزف نای نظریه‌پرداز برجسته آمریکایی در مقاله‌ای در نشریه آتلانتیک (مارس،۱۹۹۰) به شکلی علمی مطرح شد. وی در این مقاله می‌گوید: اگر آمریکا تنها 2 درصد از مبلغ ناخالص داخلی را به برنامه‌ای اختصاص دهد که هم آموزش داخلی را ارتقاء داده و هم کمک‌های مؤثر و اطلاعات موردنظر را به خارج برساند، به

قدرتی متفاوت و عمیق‌تر از قدرت سخت دست می‌یابد که به آن قدرت نرم می‌گوییم. وی در کتاب موظف به رهبری کوشید برخلاف دیدگاه برتر جهانی مبنی بر افول هژمونی آمریکا، نشان دهد که آمریکا نه‌تنها به لحاظ قدرت نظامی و اقتصادی، بلکه در بعد سومی به نام«قدرت نرم» نیز قوی‌ترین کشور به شمار می‌رود. وی در ادامه می‌نویسد: این نوع قدرت می‌تواند از طریق روابط با متحدان، کمک‌های اقتصادی و تبادلات فرهنگی حاصل شود. (به نقل از بیگی، ۱۳۸۹) در واقع قدرت نرم: توانایی شکل دادن به ترجیحات دیگران است. این توانایی می تواند در دو جهت یکی، تقویت عزم و اراده ملی در راستای برقراری امنیت ملی نظام و دوم، در راستای گسترش و صدور اراده نظام با تأیید افکار عمومی در یک محیط خاص، منطقه ای و بین المللی به کارگرفته شود. (ره پیک،۱۳۸۷،۱۰۶) قدرت نرم از طریق تولید و توزیع آموزه‌ها و ارزش‌های خاص و جذاب، بنیان‌های ارزشی و ارکان حمایتی، کشور متخاصم را هدف قرار داده و آن را در راستای وضعیت مطلوب خویش تغییر می‌دهد. این‌گونه تغییرات معمولاً از زیرساخت‌ها و شبکه‌های تولید و توزیع اندیشه‌ها و هنجارها، خصوصاً حوزه‌های آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای آغاز می‌شود (رنجبران، ۱۳۸۸، ۲۷) یعنی عرصه‌هایی که معمولاً خارج از افق دید نظارتی و راهبردی سرویس‌های اطلاعاتی سنتی قرار دارند. به تعبیر دیگر قدرت نرم به‌جای تحمیل و ناگزیر کردن مخاطبان، آنان را متقاعد و همسو می‌سازد و هر نوع مانع یا انگیزه مقاومت ملی، اخلاقی، حیثیتی، هویتی و دینی را از ذهن مخاطب بازمی‌ستاند. (همان منبع، ۱۳۸۸) برخی از ناظرین با این نظریه موافق هستند که فرهنگ و آموزش عالی آمریکا برای این کشور قدرت نرم تولید می‌کند. (نای،۱۳۸۹،۱۰۱؛ قربان زاده سوار و ناطقی ۱۳۹۰،۳۲) فرهنگ یکی از منابع قدرت نرم است و به لحاظ تأثیرگذاری در حوزه‌های مختلف اجتماعی می‌تواند رفتار بخش‌های مختلف اجتماع را تحت تأثیر قرار دهد و جامعه را به گروه‌های متعدد در اجتماع تقسیم کند به طوری که سبک زندگی آحاد جامعه بر اساس فرهنگ پذیرفته‌شده و مقبول اجتماعی تنظیم گردد؛ بنابراین جنگ نرم منابع قدرت نرم را هدف قرار می‌دهد و در پی تضعیف یا غیرفعال سازی منابع اعتقادی، ایمانی و انسانی و قدرت بازیگر مقابل است. (افتخاری،۱۳۹۱،۱۰) استفاده از ظرفیت آموزش عالی در راستای اقتدار علمی، فرهنگی، دیپلماسی علمی و فرهنگی و رفع نیازهای کشور، حل مشکلات بخش های مختلف جامعه و سیاست‌گذاری در این خصوص می‌تواند به‌عنوان یک منبع مهم قدرت نرم در مقابله با اهداف شوم دشمنان انقلاب اسلامی به کار گرفته شود.

روش شناسی پژوهش:

بنیاد فلسفی این پژوهش، پارادایم اثبات گرا و جهت گیری کلی این تحقیق از منظر هدف از نوع کاربردی می باشد؛ رویکرد پژوهش، آمیخته از نوع اکتشافی متوالی، و روش پژوهش در فاز کیفی، تحلیل تم و در فاز کمی پیمایشی است. بنابراین، نحوه گردآوری داده ها، در فاز کیفی مطالعه متون مرتبط و با ابزار مصاحبه به روش اکتشافی و نیمه ساختاریافته می باشد؛ برای این مهم در ابتدا به مطالعه کتابخانه ای با حجم انبوه پرداخته شده است و الگوی اولیه مشخص شده و سپس براساس آن سئوالات مصاحبه تدوین شده است. در فاز کمی نیز با ابزار پرسشنامه به گردآوری داده ها پرداخته شد. جامعه مورد مطالعه در فاز کیفی، افراد آگاه در زمینه آمو.زش عالی و قدرت نرم می باشند که فهرستی به عنوان نمونه از بین آنان انتخاب شده اند. تعداد نمونه های فاز کیفی تا مرحله رسیدن به نقطه اشباع ادامه یافته است و نقطه اشباع زمانی است که داده های حاصل از مصاحبه های جدید با داده های حاصل از مصاحبه های قدیم تفاوتی نداشته باشد. برای انجام این امر با 35 نفر از مدیران آموزش عالی، کارشناسان شورای انقلاب فرهنگی، مدیران و اساتید دانشگاه های استان تهران، که دارای ویژگی خبرگی مانند سابقه مطالعه در حوزه های آموزش عالی، قدرت نرم و نقشه جامع علمی بوده اند، به صورت نمونه در دسترس، انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفته اند. زمان مصاحبه آنها بین 10 تا 60 دقیقه و پرسش ها به صورت باز بوده است. در طراحی الگوی این پژوهش نیز، از روش مفهوم سازی عملی مجزا (روش استقرایی) مطابق الگو سازی تحلیلی کیوی و کاپنهود استفاده شده است؛ یعنی به صورت تحلیلی هر مفهوم به چند بعد، هر بعد به چند مؤلفه و سپس هر مؤلفه به چند شاخص تجزیه شده است. در نهایت امر ۸ بعد، ۱۹ مولفه و ۸۸ شاخص شناسایی شدند.

جهت اعتبار و روایی نتایج پژوهش، از ابزارهای روایی روش تحقیق کیفی بهره برده شده است که عبارت اند از: بررسی همکاران، همکاران پژوهشی، یافته ها و کیفیت آن ها را بررسی و اظهارنظر می کنند. مشارکتی بودن پژوهش: به عبارت دیگر همزمان در مصاحبه از مشارکت کنندگان خواسته می شود که در تحلیل و تفسیر داده ما را کمک نمایند تا اجماع شکل گیرد. ممیزی پژوهش: حساسیت و تجربه نظری و عملی پژوهشگر و تیم همکاران در موضوع تحقیق با تحلیل مستمر و انسجام بخشی به ورودی و خروجی پژوهش بر دقت و اعتبار علمی نتایج پژوهش افزوده است. در فاز کمی، پرسشنامه محقق ساخته این تحقیق، برای سنجش روایی محتوا مورد بررسی و اصلاح 6 نفر از اساتید دانشگاهی آگاه به موضوع نیز قرار گرفته است. جهت اعتبار و روایی ابزار پژوهش، در فار کمی، از آلفای کرون باخ استفاده شد که خروجی آن % 94 بدست آمده است که نشان از اعتبار مناسب آن دارد. این الگو دارای اجزایی بدین قرار است: فلسفه و اهداف الگو، مبانی نظری، چارچوب ادراکی، مراحل اجرایی و نظام ارزشیابی از مدل.

یافته های پژوهش

سؤال اول - ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کدام اند؟

با مطالعه نظریات، تئوری ها و نیز تحقیقات انجام شده پیرامون موضوع، ابعاد و مؤلفه های اصلی قدرت نرم آموزش عالی استخراج شد. از تعداد ۱۱ بعد مستخرج از ادبیات تحقیق و بعد از نظر خواهی صاحب نظران و متخصصان، تعداد ۸ بعد مورد تأیید و بقیه به دلایلی از جمله همپوشی مؤلفه ها و در نتیجه ادغام آنها در یکدیگر و یا عدم ارتباط آنها با ابعاد و مؤلفه های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی حذف شدند. موارد تأیید شده ازدیدگاه صاحب نظران و استادان که در ۸ بعد اصلی طبقه بندی شدند (جدول شماره۱) که چارچوب ادراکی الگوی پیشنهادی اولیه را تشکیل دادند.

جدول ۱ - ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی

ردیف	ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی
۱	مدیریت آموزش عالی
۲	آموزشی
۳	حل مسایل و مشکل گشایی
۴	فرهنگی
۵	سیاسی
۶	دانشجویی
۷	علم و فناوری
۸	پژوهشی

سؤال دوم: چه الگویی را می توان برای استفاده از ابعاد قدرت نرم نظام در آموزش عالی ارائه کرد؟ با مطالعه نظریات، تئوری ها و تحقیقات انجام شده پیرامون قدرت نرم آموزش عالی، مولفه ها و زیر مولفه های هر یک از ابعاد قدرت نرم آموزش عالی استخراج شد. با توجه به نظرات خبرگان، سوابق پژوهش و مطالعات انجام شده، الگوی اولیه منابع قدرت نرم آموزش عالی تدوین گردید. برای تأمین روایی الگو از روایی صوری (استفاده از نظرات تعدادی از متخصصان برای اظهار نظر پیرامون شکل ظاهری الگو)، روایی محتوایی(استفاده از نظرات متخصصان برای اظهار نظر در مورد انطباق الگو با اهداف پژوهش)، و روایی سازه (برای تعیین میزان انطباق الگو با سازه های تبیینی نظریه های مورد استفاده)، استفاده شده است. پس از دریافت نظرات اساتید و خبرگان الگوی پیشنهادی و نهایی پژوهش تدوین شد. (شکل شماره ۱) این الگو دارای

اجزایی بدین قرار است: فلسفه و اهداف الگو، مبانی نظری، چارچوب ادراکی، مراحل اجرایی و نظام ارزشیابی و بازخور از الگو. همچنین با استفاده از نظرات خبرگان اقدامات و انتظارات حاصل از اجرای الگو در شکل شماره ۲ ارائه شده است.

شکل ۱. الگوی پیشنهادی منابع قدرت نرم آموزش عالی

فلسفه و اهداف
- بازاندیشی پیرامون ابعاد (مؤلفه های) قدرت نرم آموزش عالی
- توجه به آموزه های عملی قدرت نرم آموزش عالی
- ارائه چارچوبی نسبتا جامع جهت استفاده از قدرت نرم آموزش عالی
- کمک به برنامه ریزی راهبردی مبتنی بر نقشه جامع علمی برای هر یک از واحدهای دانشگاهی
- دسترسی به یک الگوی کاربردی در خصوص منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی
مبانی نظری
اقدامات اجرایی
* سیاست گزاری کلان دانشگاه در حوزه قدرت نرم
* گفتمان سازی نقشه جامع علمی در مراکز آموزش عالی
* گفتمان سازی قدرت نرم در در مراکز آموزش عالی
* بازنگری و اصلاح نقشه جامع علمی
* اصلاح حکمرانی، ساختار و مدیریت آموزش عالی
* تدوین برنامه راهبردی مبتنی بر نقشه جامع و منابع قدرت نرم آموزش عالی برای هر واحد دانشگاهی
* مسئولیت پذیری گروه های علمی و پژوهشی
* کیفیت بخشی به ابعاد فرهنگی و سیاسی اموزش عالی
* استقرار فرهنگ دانشگاهی،
* تربیت دانشجویان با کیفیت
* کیفیت بخشی پژوهشی
* کیفیت بخشی آموزشی
* افزایش دیپلماسی علم و فناوری
* اجرای نقشه جامع علمی
*منابع قدرت نرم: ارزش‌های فرهنگی؛ فرهنگ؛ دیپلماسی عمومی؛
* آموزش عالی یکی از منابع تامین کننده قدرت ملی
* تغییر موقعیت تعارض‌ها از میدان‌های رزم به مجامع علمی و تولیدات علمی، عناصر اصلی قدرت نرم
* به‌کارگیری منابع قدرت نرم در راستای تحقق نتایج مطلوب با عطف به راهبرد مناسب
* احراز مرجعیت و جایگاه برجسته علمی و الهام بخشی در جهان
* تولیدات علمی از عناصر اصلی قدرت نرم
ارزیابی در بازه زمانی (کوتاه، میان و بلند مدت)
نتایج مورد انتظار
* افزایش کارآیی و اثربخشی آموزش عالی
* حل مسایل و مشکلات کشور
* کارآمدی ابعاد و مولفه ها قدرت نرم آموزش عالی
* افزایش قدرت نرم کشوردر سطح منطقه و جهان
* توسعه و پیشرفت همه جانبه کشور
* افزایش جذابیت کشور

شکل ۲ اقدامات و نتایج مورد انتظار از اجرای الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی

سؤال سوم: میزان تناسب الگوی پیشنهادی از دیدگاه متخصصان آموزش عالی، استادان و دانشجویان چگونه است؟

برای ارزیابی مؤلفه های الگوی پیشنهادی پیرامون ابعاد و مولفه های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی از آزمون t تک متغیره استفاده شده است. نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به مولفه های اجزاء الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی در جدول شماره ۲ بیان شده است.

جدول شماره ۳: نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به مولفه های اجزاء الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی

اجزاء مدل	ردیف	سوال	میانگین	انحراف معیار	ارزش T	سطح معنی داری
فلسفه و اهداف	1	بازاندیشی پیرامون ابعاد (مؤلفه های) قدرت نرم آموزش عالی	4.93	0.25	41.74	0.00
	2	توجه به آموزه های عملی قدرت نرم آموزش عالی	4.97	0.18	59.00	0.00
	3	ارائه چارچوبی نسبتا جامع جهت استفاده از قدرت نرم آموزش عالی	4.83	0.65	15.50	0.00
	4	کمک به برنامه ریزی راهبردی مبتنی بر نقشه جامع علمی برای هر یک از واحدهای دانشگاهی	4.97	0.18	59.00	0.00
	5	دسترسی به یک مدل کاربردی در خصوص منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی	4.93	0.25	41.74	0.00
مبانی نظری	6	ارزش‌های فرهنگی؛ فرهنگ؛ دیپلماسی عمومی؛ خط‌مشی‌های سیاست‌مداران و نهادها و سیاست‌های خارجی منابع قدرت نرم هستند. (نای، ۲۰۰۴، ۱۱-۹).	4.97	0.18	59.00	0.00
	7	درتعارض‌های تغییر موقعیت یافته از میدان‌های رزم به مجامع علمی، جهاد علمی مشخص می‌سازد کدام بازیگر می‌تواند در سلسله‌مراتب قدرت‌های جهانی، نقش برتر را ایفا نماید. (افتخاری، ۱۳۸۹،۱۶)	4.90	0.55	19.00	0.00
	8	بهره‌برداری از منابع قدرت نرم آموزش عالی با تمرکز بر منابع انسانی و مبادلات فرهنگی و دانشگاهی موجب بومی‌سازی مفهوم قدرت نرم می شود. (محسنی طاشه کبود، ۱۳۸۹)	4.90	0.31	34.11	0.00
	9	به‌کارگیری هدفمند و صحیح علم و فنّاوری(از مؤلفه ها و منابع قدرت نرم) موجب افزایش توانمندی و قدرت کشور می‌شود. (دانش‌نامه قدرت نرم،۱۳۹۳)	5.00	0.00		

ادامه جدول شماره ۳: نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به مولفه های اجزاء الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی

اجزاء مدل	ردیف	سوال	میانگین	انحراف معیار	ارزش T	سطح معنی داری
	10	احراز مرجعیت و جایگاه برجسته علمی و الهام بخشی در جهان؛ (نقشه جامع علمی، ۱۳۸۹)	4.97	0.18	59.00	0.00
مراحل اجرایی	11	تشکیل دبیرخانه کمیته تخصصی در معاونت فرهنگی دانشجویی	4.73	0.91	10.47	0.00
	12	تشکیل کمیته تخصصی منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی در هر واحد دانشگاهی	4.77	0.77	12.50	0.00
	13	تهیه دستورالعمل ها و تنظیم شرح وظایف اعضاء و کارگروه ها	4.83	0.59	16.96	0.00
	14	برنامه‌ریزی، هدف‌گذاری و تدوین استانداردهای عملکرد برای هر یک از ابعاد و مولفه ها	4.93	0.25	41.74	0.00
	15	اجرای دقیق برنامه ها و فعالیت ها	4.93	0.25	41.74	0.00
ارزیابی از مدل	16	نظارت مستمر، پیگیری و کنترل تدوین و اجرای صحیح سیاست‌ها، اهداف و برنامه‌ها	4.97	0.18	59.00	0.00
	17	برآورد میزان دستیابی به اهداف و برنامه‌ها با ویژگی کارآ بودن فعالیت‌ها	5.00	0.00		
	18	نظارت مستمر، پیگیری و کنترل نقاط قوت و ضعف و استانداردها	4.97	0.18	59.00	0.00
	19	دریافت اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری‌های مدیریتی، اصلاح و بروز رسانی مدل	5.00	0.00		
	20	ارائه بازخورد عملکرد مراکز آموزش عالی از اجرای مدل و ارائه پیشنهادات و اقدامات اصلاحی	5.00	0.00		
ابعاد منابع قدرت نرم آموزش عالی	21	آموزشی	4.93	0.25	41.74	0.00
	22	پژوهشی	4.93	0.25	41.74	0.00
	23	دانشجویی	4.93	0.25	41.74	0.00
	24	فرهنگی	4.90	0.31	34.11	0.00
	25	سیاسی	4.87	0.35	29.57	0.00
	26	علم و فناوری	5.00	0.00		
	27	مدیریت آموزش عالی	4.83	0.59	16.96	0.00
	28	حل مسایل و مشکل گشایی	4.70	0.79	11.72	0.00
	29	چارچوب کلی(ادراکی) مدل منابع قدرت نرم آموزش عالی	4.97	0.18	59.00	0.00

در جدول شماره ۳ نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به اجزاء الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی بیان شده اند.

جدول شماره ۳: نتایج آزمون t تک نمونه ای مربوط به اجزاء الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی

اجزا الگو	میانگین	انحراف معیار	ارزش T	سطح معنی داری
فلسفه و اهداف	4.93	0.29	36.39	0.00
مبانی نظری	4.95	0.22	47.94	0.00
مراحل اجرایی	4.84	0.54	18.52	0.00
ارزیابی از مدل	4.99	0.07	14.90	0.00
ابعاد قدرت نرم	4.89	0.32	32.25	0.00

بر اساس داده های جدول شماره ۳ سطح معنی داری آزمون t تک نمونه ای مربوط به اجزاء الگوی مورد مطالعه پژوهش در تمامی اجزا، کمتر از ۰/۰۵ می باشد و میانگین جامعه با عدد ۳ (بی نظر) و با میانگین نمونه آماری برابر نیست و میانگین نمونه آماری همه اجزاء الگو بیشتر از عدد ۳ می باشد، می توان گفت که اغلب پاسخ دهندگان با تمامی اجزاء الگو شامل فلسفه و اهداف، مبانی نظری، مراحل اجرایی، ارزیابی از الگو و ابعاد قدرت نرم در آموزش عالی موافق بوده و همه آنها را مناسب و مطلوب ارزیابی نموده اند. ارزیابی از الگو از دیدگاه اغلب پاسخگویان از میانگین و اولویت بالاتری برخوردار بوده است. پس از آن به ترتیب مبانی نظری، فلسفه و اهداف، ابعاد قدرت نرم و در نهایت نیز مراحل اجرایی قرار دارد.

جدول ۴- نتایج آزمون t تک متغیره برای ارزیابی مؤلفه های الگوی پیشنهادی پیرامون ابعاد و مولفه های منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی

ردیف	مولفه ها		مقدار t	درجه آزادی	معناداری	تفاوت میانگین
۱	فلسفه و اهداف الگوی پیشنهادی		4.93	29	0/000	۰/۰
۲	مبانی نظری الگوی پیشنهادی		4.94	29	0/000	۰/۱
۳	چارچوب	آموزشی	**4.93**	29	0/000	۰/۰
۴	ادراکی	پژوهشی	**4.96**	29	0/000	۰/۳
۵	الگوی پیشنهادی	دانشجویی	**4.93**	22	0/000	۰/۳
۶	پژوهش	فرهنگی	**4.94**	29	0/000	۰/۰
۷		سیاسی	**4.95**	29	0/000	۰/۲
۸		علم و فناوری	**5.00**	29	0/000	۰/۷
۹		مدیریت آموزش عالی	**4.97**	۲۹	0/000	۰/۴
۱۰		حل مسایل و مشکل گشایی	**4.98**	۲۹	0/000	۰/۵
۱۱	مراحل اجرایی الگوی پیشنهادی		4.98	۲۹	0/000	۰/۵
۱۲	نظام ارزشیابی از الگوی پیشنهادی		4.94	۲۹	0/000	۰/۱
۱۳	شمای کلی الگو		4.94	۲۹	0/000	۰/۱
میانگین کل						۴,۹۳

بر اساس داده های جدول شماره ۴، نیز می توان گفت که t مشاهده شده (با درجه آزادی ۲۹)، (۴,۹۳)که میانگین همه مؤلفه های مورد ارزیابی الگو می باشد) از t بحرانی (۲/۷۵۶) بیشتر است و در سطح (p<0/000) معنادار می باشد. نتیجه می گیریم که تناسب هر یک از مؤلفه ها برای الگو بالاتر از سطح متوسط است و الگوی پیشنهادی پژوهش (شکل شماره ۱) برای استفاده از منابع قدرت نرم آموزش عالی، در سطح مطلوب و مناسب است. بنا بر نظر اساتید، اقدامات لازم و نتایج مورد انتظار از اجرای الگوی پیشنهادی در شکل شماره ۲ ارائه شده است.

بحث و نتیجه گیری:

ابعاد کلی الگوی منابع قدرت نرم آموزش عالی مشتمل بر فلسفه و اهداف، مبانی نظری، چارچوب ادراکی، مراحل اجرایی و سرانجام نظام ارزشیابی الگو مورد بررسی قرار گرفت. داده های به دست آمده از پژوهش نشان داد که میانگین نمره نظرات پاسخ گویان در خصوص هر یک از مؤلفه های مورد مطالعه از مقدار متوسط (عدد ۳) بیشتر است، بنابر این الگوی پیشنهادی پژوهش از تناسب مطلوبی برخودار است. با توجه به نتایج پژوهش محمد زاده وهمکاران (۱۳۸۸) مبنی بر فقدان یکپارچگی بین سیاست‌ها، ضعف مراکز دانشگاهی، تحقیقاتی و صنعتی در خلق ارزش از طریق فناوری و به‌طورکلی ارتباط نامناسب صنعت و جامعه، و بی توجهی به اصالت و اهمیت تلاش های علمی سبب بروز آفات و استیلای آسیب هایی به منابع قدرت نرم نظام در آموزش عالی شده است، از آنجایی که دانشگاه مبنای برنامه ریزی در کشور است و در حوزه قدرت نرم و جنگ نرم، دستورالعمل و بخشنامه و شرح وظایف کارساز نیست، به تزریق نوعی احساس تعهد و مسئولیت پذیری نسبت به آرمان های اصیل کشور و زمینه سازی یک مقاومت ایثارگرایانه در دانشگاه نیاز است. نقش اساتید و دانشجویان به‌عنوان افسران و فرماندهان قدرت نرم حائز اهمیت است. نقش آفرینی ارزنده و مایل به ارزش مجموعه آموزش عالی در باز بینی فعالیت های دانشگاه در هر یک از ابعاد و مولفه های منابع قدرت نرم آموزش عالی، رفع نواقص، تقویت و باز مهندسی مجدد برنامه ها و طرح های در حال اجرا در دانشگاه ها و منتج به نتیجه شدن مطلوب نقشه جامع علمی کشور اهمیت و ضرورت دارد. کاربست این منابع برای تولید قدرت نرم نیازمند به عملکرد صحیح در فرایند بهره گیری از منابع قدرت ملی و حکمرانی در آموزش عالی، برنامه ریزی، سیاستگذاری و عملکرد ملی و بین المللی می باشد، در شرایط کنونی دانشگاه بتواند جامعه ای که در درون آن فعالیت می کند را به سوی اهداف والا هدایت نماید یعنی نقش هدایت گری خود را مبنی بر همکاری، همت، انگیزه و برخاستن درونی و همگانی، بیش از پیش بشناسد و بر آن باقی بماند و با در نظر گرفتن امکانات، محدودیت ها، ظرفیت ها و استقلال واحدهای دانشگاهی، تخصص و ویژگی های اعضای هیات علمی، دانشجویان و نقشی که در انتقال، ترویج، نقد و تولید علم دارند، قدرت نرم خود را نشان دهد لذا نظام آموزش عالی باید توجه به حفظ ارزش‌ها و آرمان های انقلاب اسلامی را در اولویت کارهای خود قراردهد و با بصیرت، روشنگری، خودسازی، توانمندی علمی و ابزاری و مجاهده نفس در جامعه تلاش کند، با آگاهی بخشی لازم در جامعه نسبت به تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی و استمرار آزادی و استقلال همه‌جانبه کشور اقدام نماید.

پیشنهادات کاربردی: با توجه به یافته های به دست آمده از هرسوال پژوهش پیشنهادات ذیل بیان می شوند.

پیشنهادات براساس سوال اول پژوهش: منابع قدرت نرم آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور کدام اند؟

۱- ارتقای کیفیت آموزشی و انطباق آموزش ها با استانداردهای بین‌المللی و تلاش برای بهره‌گیری از فنّاوری‌ها و روش‌های روزآمد آموزشی، بهبود زیرساخت‌های آموزش، برقراری نظم در ایجاد و اجرای برنامه آموزشی

۲- توسعه فرهنگ دانشگاهی و اخلاق حرفه‌ای و پایبندی اساتید به آرمان‌ها و ارزش‌های انقلاب اسلامی

۳- شکل‌گیری یک مغز افزار مرکزی یا زیست‌بومی از عقلانیت در آموزش عالی کشور به عنوان نهاد یا ساختاری فرا سیاسی در آموزش عالی که بتواند بر کلیه تحولات داخلی و بیرونی اشراف داشته باشد و مدیریت مثبت و قاعده‌مند حتی روزمره بر این استراتژی کلان را اعمال کند و فارغ از جریانات سیاسی و رفت‌وآمد دولت‌ها، بتواند جامعه را مطالعه کرده و جهت‌گیری‌های آموزش عالی در عرصه‌های اقتصادی- اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را مورد شناسایی و بررسی قرار دهد.

پیشنهادات براساس سوال دوم پژوهش: چه الگویی را برای استفاده از منابع قدرت نرم آموزش عالی می توان ارائه کرد؟

۱- بازنگری در نقشه جامع علمی و رفع موانع اجرایی آن

۲- گفتمان سازی نقشه جامع علمی در دانشگاه و آشنا نمودن مدیران و مجریان آموزش عالی در این زمینه

۳-گفتمان سازی قدرت نرم در دانشگاه و آشنا نمودن مدیران و مجریان آموزش عالی در این زمینه

پیشنهادات براساس سوال سوم پژوهش: میزان تناسب الگوی پیشنهادی از دیدگاه متخصصان آموزش عالی، استادان و دانشجویان چگونه است؟

۱- استفاده از الگوی پیشنهادی منابع قدرت نرم آموزش عالی توسط برنامه ریزان و سیاست گذاران آموزش عالی برای کمک به حل مسائل و مشکلات کشور

۲- استفاده بیشتر از ظرفیت دانشگاه‌ها در دیپلماسی علمی و فرهنگی و توجه به تجارب جهانی در این خصوص با برگزاری اجلاس‌های علمی با حضور پژوهشگران و دانشگاهیان سایرکشورها در درس گروهی‌ها، همایش‌ها و اجلاس‌های علمی بین‌المللی، گفت‌وگو و تعامل رودررو میان قشر فرهیخته و تأثیرگذار کشور میزبان و میهمان به منظور رفع سوء تفاهمات و سوءبرداشت‌های غیرواقعی

۳- تزریق احساس تعهد و مسئولیت پذیری نسبت به آرمان های اصیل کشور و زمینه سازی برای ایجاد مقاومت ایثارگرایانه در دانشگاه

محدودیت‌های پژوهش

همانند هر پژوهش دیگری، پژوهش حاضر نیز با محدودیت‌هایی روبرو بوده است. اهّم محدودیت‌های پژوهش حاضر عبارتند از:

الف- محدودیت‌های در اختیار پژوهشگر

- از آنجا که تحلیل داده‌های کیفی مبتی بر پارادایم تفسیری است، لذا ممکن است در بخش تحلیل داده‌های کیفی ذهنیت محقق در نحوه استخراج مؤلفه‌ها تأثیرگذار بوده باشد. البته در پژوهش حاضر محقق تلاش نمود تا حد امکان بدون سوگیری عمل کرده و صرفاً اقدام به رصد تجارب و دیدگاه‌های مصاحبه‌شوندگان نماید.
- هر چند پژوهشگر سعی نمود در مصاحبه‌ها و گردآوری داده‌های بخش کیفی، از پیش فرض‌های ممکن (مانند مطالب گردآوری شده در مبانی نظری پیشینه پژوهش) و دخالت دادن آن در سؤالات مصاحبه و کد گذاری‌ها بکاهد، لیکن به دلیل سیال و متحرک بودن ذهن انسان، احتمالاً این موضوع در بخش کیفی نیز تأثیر خود را گذاشته و پیشینه پژوهش دخالت‌هایی را در هدایت غیر عمدی مصاحبه‌ها، کدگذاری و مقوله‌بندی‌ها گذاشته و می‌تواند نتایج را دچار سوگیری احتمالی نماید.

ب- محدودیت‌های خارج از اختیار پژوهشگر

- تعداد سؤالات پرسشنامه و خستگی احتمالی پاسخ دهندگان در هنگام تکمیل ابزار پژوهش، می‌تواند صحت پاسخ‌های آن ها را خدشه‌دار نماید. برای رفع این محدودیت، به تکمیل کنندگان پرسشنامه وقت لازم برای تکمیل پرسشنامه داده شد و با پیگیری‌های مکرر نسبت به گردآوری پرسشنامه‌های کامل اقدام شد.
- با عنایت به وسعت کار و فعّالیّت‌های آموزش عالی و بالطبع جنبه‌های نوآوری آن، به علّت عدم دسترسی به منابع بیشتر که می‌توانست به غنای پژوهش بیفزاید، همچنین عدم همکاری و مصاحبه برخی از صاحب‌نظران که می‌توانست تأثیرات بیشتری بر روند کار بگذارد از جمله محدودیت‌های این پژوهش قلمداد می‌شود.

- شناسایی ابعاد و مولفه های منابع قدرت نرم آموزش عالی از دیدگاه صاحب نظران، کارشناسان، مدیران، اعضاء هیئت علمی و دانشجویان مورد بررسی قرار گرفته است و دیدگاه سایر دست‌اندرکاران و ذی‌نفعان اعم از مسئولین سایر دستگاه ها و نهادهای دولتی و غیر دولتی مبنی بر بازخورد گیری از کارکنان خود که از دانشگاه ها فارغ التحصیل شده اند لحاظ نشده است.
- عدم آشنایی اغلب دانشگاهیان با مفاهیم مرتبط با قدرت نرم و نقشه جامع علمی کشور از مهم ترین موانع و محدودیت های این پژوهش محسوب می شوند. پژوهشگر سعی نمود تا معرفی بیشتری از این مفاهیم برای افراد جامعه آماری فراهم نماید.

منابع و مآخذ:

- امام خامنه‌ای(مدظله العالی). مجموعه بیانات. قابل‌دسترسی در سایت: www.khamenei.ir

- اسکندری، کریم و رستم زاده، رضا(۱۳۹۵) «شناسایی و الویت بندی مؤلفه های قدرت نرم در دانشگاه بر اساس مدل فازی VIKOR». دو فصلنامه علمی – پژوهشی مطالعات قدرت نرم. سال ششم. شماره پانزدهم، پاییز و زمستان1395.

- افتخاری، اصغر(۱۳۸۷) «قدرت نرم، معنا ومفهوم» پژوهشکده مطالعات تحقیقات بسیج ودانشگاه امام صادق (ع).

- افتخاری، اصغر (۱۳۸۷) «دو چهره قدرت نرم، معنا و مفهوم، قدرت نرم و سرمایه اجتماعی». جلد اول، تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، پژوهشکده مطالعات بسیج.

- افتخاری، اصغر (۱۳۹۱) .«قدرت نرم نبرد نامتقارن».تهران. انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)

- الوند، مرضیه السادات و عسگرخانی، ابومحمد(۱۳۹۳) «کار ویژه های قدرت نرم در سیاست خارجی چین». پژوهش نامهٔ ایرانی سیاست بین الملل سال سوم، شماره1 ، پاییز و زمستان1393 صص۲۵-۱

- باقری، سیامک (۱۳۸۷) «بسیج و مدیریت قدرت نرم، رویکرد سیستمی». پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج دانشگاه امام صادق (ع) مجموعه مقالات

- بیگی، مهدی (۱۳۸۹)، قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران (مطالعه موردی لبنان). تهران: دانشگاه امام صادق (ع)

- بیگی، مهدی (۱۳۸۹) «قدرت نرم، با مقدمه دکتر محمدباقر خرمشاد». انتشارات دانشگاه. امام صادق) ع)، چاپ دوم

- جعفری، علی اکبر و سیدمحمدجواد قربی (۱۳۹۵) «مؤلفه های منابع سیاسی قدرت نرم در جمهوری اسلامی ایران در افق سند چشم انداز 1404». پژوهش های سیاست اسلامی، سال چهارم، شماره 9 صص۹۴--۵۷

- جعفری، علی اکبر و قربی، سید جواد، (۱۳۹۵) «منابع قدرت نرم در سیاست های کلی نظام؛ موردکاوی سیاست های کلی برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال پنجم، شماره نوزدهم صص۴۴-۸

- حافظ نیا، محمدرضا(۱۳۸۷). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. انتشارات سمت، تهران ۱۳۸۷.

- حافظ نیا، محمدرضا(۱۳۸۶)، قدرت و منافع ملی(مبانی، مفاهیم و روش های سنجش)، ج اول، تهران: نشر انتخاب.

- ره پیک، سیامک.(۱۳۸۸). تهدیدات قدرت ملی. دانشگاه عالی دفاع ملی.

- رنجبران، داود (۱۳۸۸). جنگ نرم .تهران: ساحل اندیشه. چاپ ششم.

- سادات محسنی، سهی و همکاران (۱۳۹۴).«تأثیر دیپلماسی علم و فناوری بر افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه مدیریت در دانشگاه اسلامی بهار و تابستان ۱۳۹۴. سال چهارم. ش۱ صص ۱۱۶-۹۷

- شورای انقلاب فرهنگی(۱۳۸۹) نقشه جامع علمی کشور. تهران دبیرخانه شورایعالی انقلاب فرهنگی.

- شورای انقلاب فرهنگی(۱۳۹۲) نقشه مهندسی فرهنگی کشور. تهران دبیرخانه شورایعالی انقلاب فرهنگی.

- قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران۹۴-۱۳۹۰.

- قانون برنامه پنجساله ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران۹۸-۱۳۹۵.

- قربان زاده سوار، قرانعلی و ناطقی، هاشم (۱۳۹۰) جنگ نرم و جمهوری اسلامی فصلنامه علمی – تخصصی عملیات روانی. سال هشتم؛ ش ۳۱ ص ۱۴۶ -۱۲۹

- قربانی شیخ نشین، ارسلان وهمکاران(۱۳۹۴) "قدرت نرم، آموزش عالی و تولیدعلم" تهران، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)

- قربی، سید محمد جواد(۱۳۹۴)، مولفه های الهام بخشی و قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در جهان اسلام، پژوهشنامه انقلاب اسلامی، دوره پنجم، پاییز شماره ۱۶ ص۱۱۶-۸۵

- قهرمانپور، عسگر و افتخاری، اصغر(۱۳۹۳). دانشنامه قدرت نرم، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)

- گودرزی، مهناز(۱۳۹۵) «قدرت نرم ترکیه در آسیای مرکزی و قفقاز جنوبی، فصلنامه مطالعات آسیای مرکزی و قفقاز». دوره ۲۲، شماره ۹۳، بهار ۱۳۹۵، صص 158-123

- محسنی طاشه کبود، غفور(۱۳۸۹) تأثیر قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران بر کشور پاکستان، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی

- محمدزاده، زینب و همکاران(۱۳۹۴) «آسیب شناسی نشاط و پویایی علمی در مراکز علمی و دانشگاهی: مطالعه ای با رویکرد پدیدارشناسی». فصلنامه سیاست های راهبردی و کلان. دوره ۳، شماره ۱۱، پاییز ۱۳۹۴، صص۲۵-۱

- نباتیان، محمداسماعیل و رضاپور، حسین (۱۳۹۳) «نقش قدرت نرمِ آموزش عالی درتحقق اهداف انقلاب اسلامی»، فصلنامه سیاست متعالیه، سال دوم، شماره هفتم زمستان ۱۳۹۳

- نای، جوزف (۱۳۸۷). ابزارهای نرم موفقیت در سیاست بین‌الملل. ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)

- نای، جوزف (۱۳۸۷)« قدرت نرم» ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری. تهران، دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.

- ورنر زدهیرش، لوک ای. وبر (۱۳۸۱) «چالش‌های فراروی آموزش عالی در هزاره سوم». ترجمه رضا یوسفیان املشی، تهران، دانشگاه امام حسین(ع)، موسسه چاپ و انتشارات.

- یاسوشی، واتانابه و دیوید مک کانل (۱۳۸۹) «دیپلماسی عمومی، جامعه مدنی و قدرت نرم: مطالعه موردی ژاپن و ایالات متحده». تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).

- Berger, Thomas U. (2010). "Japan in Asia: A Hard Case for Soft Power", Published by Elsevier Limited on behalf of Foreign Policy Research Institute, Fall, P.565-583.

- Creswell, J.W. (2003). Research design: Qualitative, quantitative, and mixed approaches. Thousand Oaks, CA: Sage-58, 129-149

- CHINA'S AFRICA STRATEGY, Joshua Kurlantzick and Joshua Eisenman, Current History(May 2006).

- Inderjeet, Parmar and Michael, Cox (۲۰۱۰), Soft power and US foreign policy: theoretical, historical and contemporary perspectives, Lonsdon: Routledge.

- Nye, J. S. 1990-b. The Changing Nature of World Power, Political Science Quarterly. Vol. 105, No. 2: pp. 177–192.

- Nye, Joseph (2004a), **Power in the Global Information Age**, London and New York, Routledge.

- Nye, Joseph (2004), Soft power and American foreign policy, **Political Science Quarterly**, Vol. 119, No. 2, 2004, P. 257.

- Nye, Joseph (2004), **Soft Power: The Means to Success in Politics**, New York: Public Affairs.

- Strauss, Anselm L., & Corbin, Juliet (1990), Basics of Qualitative Research:
Grounded Theory Procedures and Techniques, Sage

-The Atlantic Week Publications, mars,1990, washington,DC

- Gary King, Kay Lehman Schlozman, and Norman Nie ۲۰۰۹- The future of political science, (Ed.), New York: Routledge

- Tikab (2008 – 2012). 3D generalist. Education. The Animation ... Västermalms